

Les exportacions catalanes als mercats mundials en el període 1999-2009 i els seus principals determinants

Tatiana Fernández

Departament d'Economia i Coneixement

L'objectiu del paper de treball és analitzar l'evolució de les exportacions catalanes als mercats de la UE i de la resta del món en la darrera dècada, a partir de l'evolució de la quota de mercat, tenint en compte els diversos factors que contribueixen a explicar-ne l'evolució i, més particularment, les diferències amb la UE. S'intenta valorar en quina mesura l'evolució de les exportacions de Catalunya ha vingut marcada per l'especialització sectorial, per l'evolució de la demanda o pel comportament de la competitivitat.

En la darrera dècada, les exportacions catalanes han perdut quota als mercats mundials enfront de la competència creixent de les exportacions de les economies emergents i, en el cas dels mercats de la UE, dels nous estats membres. En el període 1999-2008 la quota de les exportacions catalanes a les importacions mundials va disminuir del 0,502% al 0,450%, si bé el 2009 es va recuperar fins al 0,454%.

Les exportacions de Catalunya i de la UE han estat molt similars i en gran part han vingut determinades per tres factors: a) l'efecte de creació de comerç derivat de les ampliacions de la UE als països de l'Europa

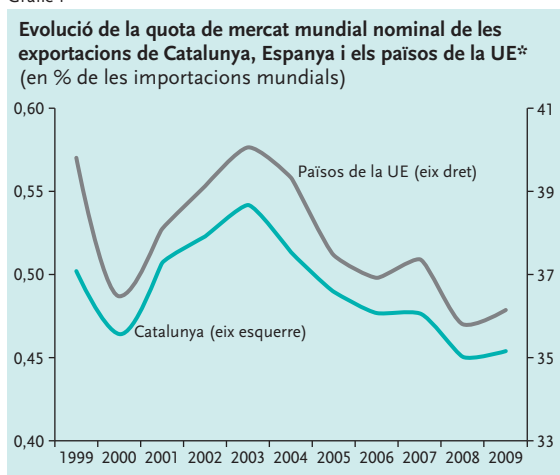
central i oriental; b) la competència creixent de les economies emergents; i c) l'evolució de la cotització de l'euro enfront de les principals divises internacionals.

Tanmateix, quan es fa l'anàlisi per mercats i per sectors es detecten diferències rellevants. D'una banda, les exportacions de Catalunya a la UE han mostrat un menor dinamisme que les exportacions intracomunitàries. De l'altra, les exportacions de Catalunya a la resta del món han mostrat un major dinamisme que les de la UE.

Catalunya ha reduït la seva quota de mercat als mercats de la UE, sobretot des de l'any 2003, per la competència creixent dels països emergents (especialment la Xina) i dels països que es van adherir el 2004 i el 2007 a la UE.

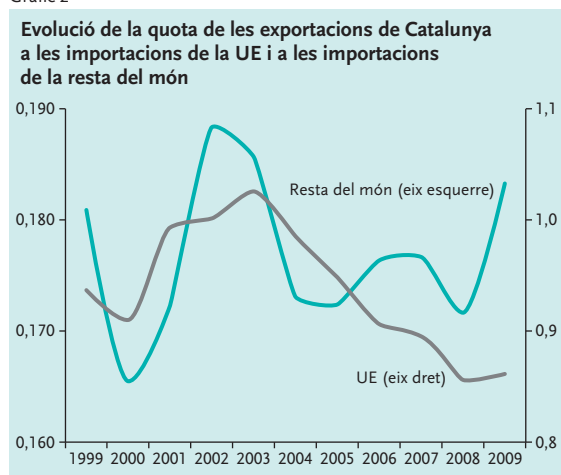
Per països, les exportacions que han mostrat més dinamisme són les realitzades als nous estats membres, si bé, com s'ha dit, aquest dinamisme no s'ha reflectit en una millora de la quota de mercat. Catalunya ha guanyat pes enfront dels socis comunitaris als mercats de França i, en menor mesura, del Reg-

Gràfic 1

* Exportacions intra- i extra-UE.

Gràfic 2

ne Unit, Itàlia, els països nòrdics i Portugal. Les principals pèrdues de posicions competitives davant de la resta de socis comunitaris i, especialment, els nous estats membres, s'ha produït en el mercat alemany.

Les exportacions a la UE s'han caracteritzat pel dinamisme de les de productes químics i d'aliments, beguda i tabac, sectors en què Catalunya té una major especialització relativa que la mitjana comunitària. L'evolució de les exportacions de maquinària i equip de transport ha vingut marcada per la competència forta i creixent dels nous estats membres, especialment al mercat alemany, i per la dràstica caiguda de les exportacions catalanes de màquines d'oficina i de processament automàtic de dades, molt afectades per la deslocalització d'una gran empresa multinacional. Tot i així, l'evolució de les exportacions catalanes del sector de maquinària i equip de transport únicament ha estat lleugerament més moderada que el conjunt del comerç intracomunitari. El sector que ha mostrat un comportament relatiu més negatiu és el de manufactures diverses, que inclou sectors tan dispars com mobles, joguines, calçat o vestit.

A la resta del món l'evolució de la quota de mercat ha estat estretament lligada a l'evolució de la cotitza-

ció de l'euro enfront de les principals divises mundials, particularment el dòlar nord-americà. En el període 1999-2008, caracteritzat per la forta apreciació de l'euro, Catalunya, igual que els seus principals socis comercials europeus, va perdre quota de mercat enfront de les economies emergents. En canvi, l'any 2009, en el context de caiguda dràstica dels fluxos de comerç mundials, les exportacions catalanes recuperen posicions i la quota als mercats extra-UE se situa en el mateix nivell que l'any 1999. Aquesta recuperació està estretament lligada a la depreciació de l'euro i, per tant, en bona part seria transitòria.

En el període 1999-2008, els principals mercats extra-UE en què les exportacions catalanes han mostrat més creixement nominal són Rússia, els Emirats Àrabs, la Xina, Suïssa, Austràlia, Algèria i l'Índia. Aquest dinamisme, però, en molts casos no s'ha reflectit en una millora de la quota de mercat, atès que el creixement de les importacions d'aquests països ha estat encara superior.

El dinamisme de les exportacions l'han protagonitzat els sectors químic i d'aliments, begudes i tabac, en què Catalunya presenta una major especialització que la mitjana comunitària, i en menor mesura pel de maquinària i equipament de transport. Les exporta-

cions catalanes de productes químics s'han beneficiat del fort dinamisme de la demanda de productes europeus als mercats de la resta del món i, a més, han reforçat la seva posició competitiva enfront dels competidors de la UE. En el sector d'alimentació i begudes, el creixement de les exportacions ha estat més moderat, si bé sensiblement superior al de la mitjana de la UE, de manera que les exportacions catalanes també han guanyat posicions relatives enfront dels competidors de la UE.

El balanç de l'evolució de les exportacions catalanes en el període analitzat és moderadament positiu, atès que si bé han perdut quota als mercats mundials, aquesta pèrdua s'ha produït en un context de forta

apreciació de l'euro i de competència creixent de les economies emergents i dels nous estats membres de la UE. En el conjunt del període, Catalunya ha mantingut el seu pes en les exportacions de la UE, malgrat que des del 2003 ha disminuït lleugerament de forma continuada. Com a tendència positiva destaca el millor comportament de les exportacions als mercats extracomunitaris, atès que, com és ben sabut, l'elevada concentració de les exportacions catalanes als mercats de la UE, amb un creixement de la demanda més moderat que el dels mercats de la resta del món, penalitza la capacitat de Catalunya per mantenir o millorar la quota de les exportacions als mercats mundials.